

Sygn. akt III AUa 2161/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Irena Goik SSA Marek Żurecki
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2013 r. w Katowicach

sprawy z odwołania E. J. (E. J.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o nauczycielskie świadczenie kompensacyjne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Gliwicach

z dnia 29 sierpnia 2012 r. sygn. akt VIII U 2159/12

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

/-/ SSA I. Goik /-/ SSA M. Procek /-/ SSA M. Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 2161/12

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 sierpnia 2012 roku Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P. z dnia 23 lutego 2012 roku i przyznał ubezpieczonemu E. J. prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, poczynając od dnia 25 września 2011 roku.

Jako bezsporne w sprawie Sąd Okręgowy ustalił to, że ubezpieczony osiągnął wiek 55 lat. Wnioskodawca wykonywał pracę nauczycielską w szczególnym charakterze w pełnym wymiarze czasu w okresie od 1 września 1990 r. do 31 sierpnia 1994 r. w Zespole Szkół w R. i od 1 września 1994 r. do 24 września 2011 r. w Specjalnym Ośrodku Szkolno- (...) w T.. Przy czym podkreślił, że ubezpieczony ukończył studia wyższe w okresie od 1 października 1975 r. do 30 sierpnia 1980 r. i z tej przyczyny posiada łączny bezsporny okres składkowy wynoszący - 21 lat, 3 miesiące i 18 dni, a wskazana wyżej praca jest pracą nauczycielską w szczególnym charakterze w placówkach szkolnych w rozumieniu art. 2 ust. 1 ustawy z 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U. nr 97, poz. 808) (Dz.U. nr 97, poz. 800, dalej jako ustawa o świadczeniach kompensacyjnych). Według ustaleń Sądu pierwszej instancji ubezpieczony posiada także okres nieskładkowy wynoszący 5 lat, wobec czego jego łączny okres emerytalny wynosi 26 lat, 3 miesiące i 18 dni. Sąd ten wskazał, że na wniosek ubezpieczonego z 9 września 2011 r., jego stosunek pracy na stanowisku nauczyciela został rozwiązany w dniu 24 września 2011 r.

Ponadto za okoliczności bezsporne w sprawie, Sąd Okręgowy uznał to, że brat ubezpieczonego A. J. był w latach 1974 r. do 1990 r. właścicielem gospodarstwa rolnego położonego we wsi C. o pow. 12 ha oraz, że ubezpieczony był zameldowany na pobyt stały w tym gospodarstwie rolnym.

Natomiast jako okoliczność sporną, Sąd ten wskazał ewentualne doliczenie do stażu warunkującego uzyskanie świadczenia kompensacyjnego okresów pracy skarżącego w gospodarstwie rolnym brata A. od 24 czerwca 1974 r. do 30 września 1976 r., od 1 czerwca 1980 r. do 31 grudnia 1990 r.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy, na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach rentowych, zaświadczenia Urzędu Gminy z 4 października 2011 r., z 1 sierpnia 2012 r. oraz treści wiarygodnych zeznań ubezpieczonego w charakterze strony, ustalił, że ubezpieczony w okresie od 24 czerwca 1974 r., tj. po ukończeniu szkoły średniej Technikum Mechanicznego we W. (świadcstwo ukończenia szkoły z 12.06.1974 r.) do 30 czerwca 1976 r., od 11 czerwca 1980 r. po skończeniu Szkoły Wyższej (zaświadczenie uczelni z 28.05.2001 r.) do 31 grudnia 1990 r., wykonywał stałą pracę bezpośrednio w gospodarstwie rolnym brata A. o pow. 12 ha, zarówno przy produkcji roślinnej, tj. uprawie zbóż, ziemniaków, buraków, koniczyny oraz hodowli bydła - krów i drobiu w większym rozmiarze. Powyższą pracę wykonywał stale, przez wszystkie robocze dniówki w wymiarze od 8-12 godzin dziennie. W tym okresie był zameldowany stale na tym gospodarstwie rolnym i stale w nim przebywał. W gospodarstwie rolnym w latach 1974-1976 i 1980-1990 przebywały 4 osoby, tj. brat A., rodzice ubezpieczonego A. i Z. J. oraz ubezpieczony i wszyscy oni wykonywali stale niezbędne prace bezpośrednio przy produkcji rolnej zgodnie z potrzebami tegoż gospodarstwa rolnego.

Dokonując rozważań prawnych, Sąd Okręgowy powołał się na treść art. 4 ust. 1 pkt 2, art. 22 ustawy o świadczeniach kompensacyjnych, art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej z 17 grudnia 1998 r. oraz art. 88 Karty Nauczyciela z 26 stycznia 1982 r. (Dz.U. nr 97, poz. 670 z 1982 r., dalej jako Karta Nauczyciela) i § 15 Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. (Dz.U. nr 8, poz. 43), uznając ubezpieczonemu przy ustaleniu prawa do nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych, okresy jego pracy na gospodarstwie rolnym brata od 24 czerwca 1974 r. do 30 września 1976 r. i od 1 czerwca 1980 r. do 31 grudnia 1990 r., w zakresie niezbędnym do uzupełnienia wymaganego okresu emerytalnego wynoszącego w myśl art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach kompensacyjnych - 30 lat.

Motywuując swoje rozstrzygnięcie, Sąd Okręgowy wskazał, że w okresie od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1990 r. ubezpieczony wykonywał stałą pracę na gospodarstwie rolnym brata A. zgodnie z potrzebami tegoż gospodarstwa rolnego oraz został on zgłoszony do rolniczych ubezpieczeń społecznych, a brat opłacał składki na powyższe rolnicze ubezpieczenie społeczne. Powołując się w tym zakresie na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., (UKN 230/98), Sąd Okręgowy uznał, że z powyższych przyczyn okres pracy ubezpieczonego od 1 stycznia 1983 r.

do 31 grudnia 1990 r. jest okresem ubezpieczenia zrównanym z okresami składkowymi w rozumieniu art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Sąd Okręgowy podkreślił, że okolicznością sporną pomiędzy stronami pozostała sprawa uwzględnienia okresów pracy na gospodarstwie rolnym i podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników za okres od 24 czerwca 1974 r. do 30 września 1976 r., od 1 czerwca 1980 r. do 31 grudnia 1990 r., z racji na wymóg posiadania okresów składkowych

i nieskładkowych wynoszący 30 lat, sformułowany w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o świadczeniach kompensacyjnych.

Powyższy zapis prawa o wymogu posiadania okresów składkowych i nieskładkowych 30 lat, nie jest wymogiem nowym, lecz zawartym w szeregu ustaw emerytalnych, między innymi w art. 27, 28, 29, 40 ustawy emerytalnej. Natomiast Karta Nauczyciela, przewiduje dalej idące ograniczenie w tym zakresie. Przewiduje ona w art. 88, wymóg posiadania wyłącznie okresów zatrudnienia i nie przewiduje posiadania okresów nieskładkowych.

Sąd Okręgowy, powołując się na stanowisko judykatury wskazał, że powyższy fakt nie spowodował jednak, zarówno w świetle historycznej, jak również aktualnej wykładni przepisów o nauczycielskich emeryturach z art. 88 Karty Nauczyciela i § 15 wskazanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r., możliwości nieuwzględnienia przy ustaleniu ogólnego stażu emerytalnego, okresów pracy na gospodarstwie rolnym rodziców oraz okresów rolniczego ubezpieczenia z art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej z 17.12.1998 r., przy ustalaniu prawa do nauczycielskiej emerytury w zakresie niezbędnym do uzyskania prawa do tych świadczeń. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2002 r., II UKN 337/01, OSNAP nr 1/2004, poz. 8 oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 5 lutego 2010 r. III AUa 2553/09). Sąd ten podkreślił, że miał na uwadze powyższe okoliczności, a zwłaszcza dotychczasową wykładnię przepisów o nauczycielskich emeryturach oraz fakt braku wyraźnego wyłączenia w przepisach ustawy o świadczeniach kompensacyjnych okresów pracy w gospodarstwie rolnym najbliższych krewnych.

Mając na względzie powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia organ rentowy, zarzucając Sądowi pierwszej instancji naruszenie przepisu art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2009 r.

o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U. Nr 97, poz. 800 z późn zm.) poprzez jego błędną wykładnię prowadzącą do wniosku, iż ubezpieczony spełnia warunki dla nabycia prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, wniósł o dokonanie zmiany wyroku w całości i oddalenie odwołania od zaskarżonej decyzji.

Uzasadniając wniesiony środek odwoławczy, organ rentowy wskazał, że zgodnie

z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie wymienione w przepisie warunki, w tym posiadają okres składkowy i nieskładkowy

w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący

30 lat. Zdaniem organu rentowego, przy ustalaniu, czy został spełniony warunek udowodnienia 30-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w ustawie, nie uwzględnia się okresów wymienionych w art. 10 ustawy o FUS. Uwzględnia się jedynie okresy składkowe i nieskładkowe określone w ustawie o FUS. Skarżący podniósł,

że powołany przez Sąd Okręgowy wyrok Sądu Najwyższego z 17 kwietnia 2002 r. II UKN 337/01 nie może stanowić uzasadnienia dla dokonanej przez Sąd Okręgowy wykładni przepisu art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy, gdyż dotyczy interpretacji art. 88 ustawy Karta Nauczyciela. Przepis art. 88 Karty Nauczyciela używa sformułowania „nauczyciele mający 30-letni okres zatrudnienia”. Zwrot „okres zatrudnienia” jest rodzajowo innym brzmieniem od zwrotu „30-letni okres składkowy i nieskładkowy”, użytym w ustawie o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych i dla jego wykładni nie można odnosić wprost interpretacji dokonanej dla innego sformułowania. Tym samym, powołany przez Sąd Okręgowy wyrok Sądu Najwyższego - według apelującego - nie znajdzie zastosowania w sprawie.

Dotyczy innej ustawy, która swoiście reguluje przesłanki dla nabycia praw określonych ustawą, używa innych sformułowań i nie może zostać przeniesiony wprost na grunt ustawy

o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, ustalającej autonomicznie przesłanki dla powstania prawa regulowanych tą ustawą.

Nadto organ rentowy podniósł, że w wyroku z dnia 3 lutego 2012 r. II UK 126/11 Sąd Najwyższy wskazał, iż celem ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nie była kontynuacja zasad przechodzenia przez nauczycieli na emeryturę obowiązujących

do końca 2009 r. Regulacja dotycząca nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych jest odrębną od emerytur regulacją, zwłaszcza, że nie są to świadczenia wypłacane ze składek ubezpieczeniowych, lecz z budżetu Państwa (art. 6 ustawy). Ustawą dokonano podmiotowego zróżnicowania uprawnionych do świadczenia kompensacyjnego. Interpretacja prawna dotycząca okresów, od których uzależnione jest prawo do emerytury na podstawie art. 88 ustawy Karta Nauczyciela nie może zostać uwzględniona przy wykładni warunków, które muszą być spełnione dla nabycia prawa do świadczenia kompensacyjnego.

Uprawienie do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 88 Karta Nauczyciela nie przenosi się na nauczycielskie świadczenia kompensacyjne, jako, że reguluje je odrębna i szczególna ustawa.

Tym samym organ rentowy za błędne uznał stanowisko Sądu Okręgowego wyrażone w zaskarżonym wyroku.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne, uznał, że apelacja organu rentowego zasłużyła na uwzględnienie.

W postępowaniu Sądu Okręgowego rozstrzygającego niniejszą sprawę, Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się nieprawidłowości odnośnie ustalenia stanu faktycznego sprawy, przy czym podkreślić należy, że ubezpieczony ukończył 55 lat w dniu (...) roku. Uwzględniając powyższe zastrzeżenie, Sąd Apelacyjny w całości podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji.

Natomiast w ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy niewłaściwie oparł się na założeniu, że przy ustalaniu, czy został spełniony warunek udowodnienia 30-letniego okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800 z późn. zm.), uwzględnia się okresy wymienione w art. 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 t.j., zwanej dalej ustawą emerytalną).

Na wstępie wskazać należy, że zgodnie z art. 4 ust.1 wskazanej wyżej ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, świadczenie przysługuje nauczycielom, którzy spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek, o którym mowa w ust. 3 tego przepisu; mają okres składkowy i nieskładkowy w rozumieniu ustawy emerytalnej, wynoszący 30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach, o których mowa w art. 2 pkt 1, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć oraz rozwiązali stosunek pracy. Z kolei według art. 4 ust. 3 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, nauczyciele mają prawo do świadczenia kompensacyjnego, jeżeli ukończyli 55 lat w latach 2009-2014. Przy czym art. 7 ust. 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych stanowi, że w przypadku pobierania zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego prawo do świadczenia powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku lub świadczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ubezpieczony nie spełnił trzech spośród przesłanek wynikających z powołanych wyżej przepisów. Mianowicie ubezpieczony ukończył 55 lat życia w dniu (...) r., nie spełniając tym samym warunku osiągnięcia

55 lat w latach 2009-2014.

Kolejną przeszkodą w przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczenia kompensacyjnego jest to, że - wbrew stanowisku Sądu Okręgowego - ubezpieczony nie legitymuje się wynikającym z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, 30-letnim okresem składkowym i nieskładkowym w rozumieniu ustawy emerytalnej. Przepis art. 10 ustawy emerytalnej mówi bowiem tylko o okresach zaliczanych z tytułu pracy w gospodarstwie rolnym do emerytur i rent. Do tego typu świadczeń z całą pewnością nie należy nauczycielskie świadczenie kompensacyjne, które nie jest wypłacane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych lecz z budżetu Państwa. Wskazane w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, okresy składkowe i nieskładkowe należy zatem interpretować w sposób ścisły, wobec czego nie jest możliwe doliczenie ubezpieczonemu do stażu pracy okresów pracy w gospodarstwie rolnym. To z kolei skutkuje, tym, że ubezpieczony legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowym w rozumieniu ustawy emerytalnej wynoszącym jedynie 26 lat, 3 miesiące i 18 dni. Tym samym nie spełnia wymogu określonego w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Niezależnie od powyższego, kolejnym argumentem przemawiającym za brakiem podstaw prawnych do przyznania ubezpieczonemu świadczenia kompensacyjnego jest to, że zarówno w dniu wydania przedmiotowej decyzji przez organ rentowy jak i w dniu wydania zaskarżonego wyroku, ubezpieczony pobierał zasiłek chorobowy i świadczenie rehabilitacyjne. Świadczenia te bowiem ubezpieczony - jak sam potwierdził na rozprawie - pobierał w okresie od 25 września 2011 roku do 16 marca 2013 roku. Natomiast jak już wskazano wyżej, art. 7 ust. 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych stanowi, że prawo do świadczenia kompensacyjnego powstaje dopiero z dniem zaprzestania pobierania tychże świadczeń.

Sąd Apelacyjny mając na uwadze, że ubezpieczony nie spełnił wskazanych wyżej, a określonych w przepisach art. 4 i 7 ust. 2 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, przesłanek warunkujących nabycie prawa do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, orzekł reformatoryjnie jak w sentencji, na mocy art. 386 § 1 k.p.c.

/-/ SSA I. Goik /-/ SSA M. Procek /-/ SSA M. Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek